

Oponentní posudek na disertační práci

Název: **Recentní reformy federalismu v německy mluvících zemích**

Autor: **Marek Chmel**

Školitel: **Jan Kysela**

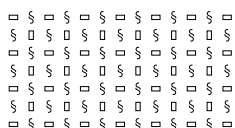
Oponent: **Vojtěch Šimíček**

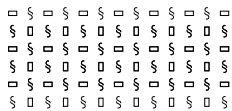
Zvolené téma považuji za zajímavé a v našich podmínkách prakticky nezpracované. Zprvu jsem se sice zprvu poněkud podivil nad tím, čím je toto téma pro autora aktuální, nicméně hned úvod práce mne přesvědčil o promyšlenosti disertačního záměru. Vskutku, lze s M. Chmelem plně souhlasit v tom směru, že jakkoliv se nedá např. očekávat, že by se v České republice mohl odehrát proces federalizace stávajícího státního zřízení, je třeba tuto problematiku i v našem prostředí nadále zkoumat, jelikož se objevují nové podoby federalismu, a to především na nadnárodní (evropské) úrovni. V tomto kontextu je proto důležité, aby i z hlediska právní teorie (případně státovědy) bylo toto téma náležitě uchopeno tak, aby se kupř. úvahy o federalizaci Evropské unie pohybovaly v reálných konturách a aby nebyly činěny chyby, které jsou již dobře známy zemím, jež můžeme bezpochyby označit za demokratické a mající s federativním státním zřízením letité zkušenosti.

Obsahem předložené práce (o zcela odpovídajícím rozsahu 215 stran) je nejprve vymezení některých obecnějších pojmů (federalismus a jeho teorie, suverenita), dále vývoj státního zřízení v německy mluvících zemích a poté pokusy o reformy federalismu ve třech sledovaných zemích v současnosti. Výběr právě těchto států považuji za rozumný, jelikož s ohledem na shora naznačený cíl práce by „přibírání“ dalších zemí jednak nepřiměřeně zvýšilo objem disertace, a také by hrozila větší povrchnost analýzy federalismu ve zkoumaných státech. Nemluvě o tom, že SRN, Rakousko a Švýcarsko mají velmi mnoho společného nejen ve smyslu jazykovém, nýbrž i historickém, což je u komparatisticky zaměřených prací vždy velmi výhodné.

Velké ocenění si zaslouží autor práce za množství využitého literárního zázemí (snad jen postrádám některé úplně základní práce z oblasti státovědy, které prostě nejde obejít – jen namátkou chybí např. *Všeobecná státověda* G. Jellineka anebo *Státověda* Z. Neubauera). Ostatně, celkové hodnocení *formální stránky* předloženého textu mohu velmi stručně „odbyt“ konstatováním, že tato je perfektní. Počínaje stylistikou a gramatickou čistotou práce (minimum překlepů) přes četné a přesné využívání citací a odkazů až po vhodnou systematiku.

K této systematice si nicméně neodpustím přece jen uplatnit drobnou výtku, týkající se úvodních stran (11-18), kde autor předesílá nástin problematiky, aby pak v dalších kapitolách učinil podrobný výklad. Z mého hlediska totiž tento nástin nebyl vůbec zapotřebí a je spíše

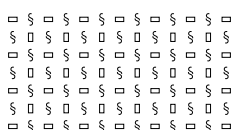

kontraproduktivní: je totiž nutně natolik obecný, že není zřejmé, jaká informační hodnota z něj vlastně má plynout, a současně vyvolává obsahové duplicity. To však budiž vnímáno nikoliv jako zásadní výhrada, nýbrž daleko více jen jako poukaz na určitou odlišnost stylu, který bych osobně volil.

Naopak pochválit chci M. Chmela za občasně odkazy též na mimoprávní texty či jiná díla, která předloženou disertaci vhodně oživují a musím navíc uznat, že autor má i dobrý vkus (viz odkazy na Chestertona, Čechova, P. Marlowa či Monty Pythony).

Rovněž z *obsahového hlediska* je předložená práce kvalitní. Následující poznámky proto nečiním jako výraz apriorní kritiky, byť tato se ostatně od oponenta do určité míry očekává, nýbrž daleko více jako inspiraci či snad i drobnou polemiku.

- Na některých místech by bylo vhodné vysvětlit pojmy, s nimiž autor pracuje, jelikož ne vždy se jedná o pojmy zcela jednoznačné. Příkladem může být pojem „dluhová brzda“, používaný na řadě míst, přičemž však by slušelo nejprve vymezit, co pod ním konkrétně disertant zamýšlí.
- Podobná připomínka se týká samotného pojmu „federalismus“ a „federace“. Navzdory tomu, že samotný autor píše o potřebě „vybroušení definice“ (str. 22), obávám se, že vlastní definice nenabízí. V tomto směru by mne např. zajímalo, v čem spočívá v dnešní postmoderní době pojmové odlišení federace od konfederace. Lapidárně řečeno: jak dnes vlastně poznáme, že se jedná již o federaci a nikoliv např. o konfederaci, resp. o unitární stát s výrazně autonomními regiony?
- Na str. 23 je naznačena zajímavá otázka dvoučlenné federace. Možná, že jsem ještě příliš ovlivněn rozpadem ČSFR a jeho okolnostmi, nicméně bylo by určitě zajímavé si položit otázku, zda v praxi je vůbec reálná podoba dvoučlenné federace, resp. zda toto řešení je dlouhodobě udržitelné.
- Na str. 43 se M. Chmel dopustil zjevné chyby, když situoval Zlatou bulu sicilskou do roku 1356. Zcela zjevně měl na mysli Zlatou bulu Karla IV., vyhlášenou v Norimberku a v Métách, zatímco Zlatá bula sicilská je dokument z roku 1212 (vydaná v Bazileji). Zdůrazňuji však, že se jedná o zcela evidentní překlep, neboť samotný obsah Zlaté buly je již podán správně.
- Ve výkladu o současné diskusi o změně federalismu ve SRN (viz zejména str. 93 a násl.) postrádám zmínku o čl. 79 odst. 3 GG (tzv. *Ewigkeitsklausul*), který – mimo jiné – nepřipouští změnu GG ohledně členění Spolku na země a zásadního spolupůsobení zemí v zákonodárství. Bylo by totiž v tomto kontextu dobré zamyslet se i nad tím, do jaké míry toto ustanovení stanovuje meze případných úvah o změně stávající podoby spolkového uspořádání (viz i navrhované změny GG – str. 115 a násl.): je např. možné vůbec uvažovat o navýšení počtu zemí (viz str. 67), o jiné roli Spolkové rady, jakým způsobem je takto limitována zásadní reforma financování zemí atp.?
- V případě Švýcarska postrádám – alespoň stručný – vstupní přehled stávající podoby státního zřízení (tím zjevně nemůže být Historický exkurz ve 3. kap.). Zatímco totiž u SRN a Rakouska příslušné kapitoly začínají vývojem federalismu a úvahami o potřebnosti jeho reformy, u Švýcarska tak tomu povýtce není a celá tato „*Landbericht*“ je navíc věnována výhradně podrobné analýze finančních vztahů a přerozdělování. Přitom však není sporu o tom, že rozpočtové záležitosti jsou pro fungování federalismu důležité, nicméně nikoliv až do té míry, že by jej zcela vyčerpávaly.

□ § □ § □ § □ § □ § □ § □
§ □ § □ § □ § □ § □ § □ §
□ § □ § □ § □ § □ § □ § □
§ □ § □ § □ § □ § □ § □ §
□ § □ § □ § □ § □ § □ § □
§ □ § □ § □ § □ § □ § □ §

V závěru disertační práce dospívá M. Chmel k pozitivní odpovědi na otázku nastolenou v úvodu: Evropská unie se může a má nechat inspirovat reformami federalismu ve zkoumaných zemích. Řešení pak spatřuje nikoliv v pokračování v tendenci posilování evropské integrace a ve vytváření „spojených států evropských“, nýbrž jako inspiraci plynoucí z analyzovaných států nabízí výraznější autonomizaci územních jednotek federace. Mám nicméně za to, že tyto závěry by stálo za to rozvést blíže a domyslet. Jestliže totiž autor na straně jedné při analýze jednotlivých pokusů o reformu federativních uspořádání tří sledovaných zemí zabíhá někdy možná až do příliš velkých detailů, zobecňujícím závěru povýtce takovou pozornost nepřikládá, což nakonec vede k tomu, že není zcela zřejmé, co konkrétního vlastně ve vztahu k EU doporučuje. To je však věc, kterou lze určitě dopovědět v rámci ústní obhajoby, případně v dalším publikačním výstupu. Na základě předložené práce totiž nemám žádnou pochybnost v tom směru, že by M. Chmel nebyl schopen i nadále působit v oblasti právního bádání.

Závěr: Práci doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertačních prací.

V Brně dne 14. září 2016

Doc. JUDr. Vojtěch Šimíček, Ph.D.
oponent

□ § □ § □ § □ § □ § □ § □
§ □ § □ § □ § □ § □ § □ §
□ § □ § □ § □ § □ § □ § □
§ □ § □ § □ § □ § □ § □ §
□ § □ § □ § □ § □ § □ § □
§ □ § □ § □ § □ § □ § □ §
□ § □ § □ § □ § □ § □ § □